

YH2, Käsitelista kpl 1–7

BKT = bruttokansantuote; kansantaloudessa (yleensä vuoden aikana) tuotettujen hyödykkeiden kokonaismäärä rahamääräisesti laskettuna; sen kehitystä pidetään tärkeimpänä talouden kasvua kuvaavana indikaattorina; bkt/asukas kuvaa kansantalouden keskimääräistä elintaso

Gini-kerroin = tarkastelee talouden voimavarojen jakaantumista yksilöiden ja kotitalouksien kesken ja kuvaa tuloerojen kehitystä, jos arvo on nolla, tuloeroja ei ole, jos arvo on 100, tuloero on suurin mahdollinen

globalisaatio = maapallo muodostaa yhden yhtenäisen talousalueen, jossa tuotannontekijät ja hyödykkeet liikkuvat nopeasti paikasta toiseen ja jossa alueet ovat toisistaan taloudellisesti riippuvaisia

harmaa talous = verojen ja muiden lakisääteisten maksujen maksamatta jättäminen; työn teettäminen tai tekeminen ”pimeästi”

hyödyke = tavara tai palvelu

ilmastokompensaatio = rahallinen hyvitys, jolla pyritään kumoamaan aiheutettujen kasvihuonepäästöjen vaikutukset ja jolla istutetaan esimerkiksi metsää

inflaatio = hintatason yleinen nousu; taustalla mm. kasvanut kysyntä tai kallistuneet tuotantokustannukset

infrastrukturi = yhteiskunnan perusrakenteet; muun muassa tiet, satamat, asunnot, koulut, sairaalat, tietoliikenneverkot

jakamistalous = talous, joka perustuu hyödykkeiden jakamiseen, lainaamiseen ja vuokraamiseen omistamisen sijaan, esimerkiksi auton yhteiskäyttö tai oman asunnon lyhytaikainen vuokraaminen

julkinen talous = julkinen sektori; kansantalouden osat, jotka ovat valtion, kuntien, kuntayhtymien, hyvinvointialueiden ja sosiaaliturvarahastojen hallussa tai ylläpitämiä; esimerkiksi koulut ja sairaalat

kansantalous = yhden maan kotitalouksien, yritysten, rahoituslaitosten ja julkisen talouden muodostama kokonaisuus

kartelli = yritysten välinen (salainen) sopimus keskinäisen kilpailun rajoittamisesta tai siitä kokonaan luopumisesta; yritykset sopivat laittomasti esimerkiksi hyödykkeen hinnasta, tuotannon määrästä ja jakelualueista

makrotaloustiede = tutkii kansantalouden suuria ilmiöitä, kuten kokonaistuotantoa, huoltotasetta, inflaatiota ja työttömyyttä

markkinatalous = maailman yleisin talousjärjestelmä; periaatteena yritysten vapaa kilpailu ja hinnan muodostuminen markkinoilla kysynnän ja tarjonnan perusteella

mikrotaloustiede = tutkii kansantalouden yksittäisiä osa-alueita, kuten kotitalouksia ja yrityksiä

monopoli = markkinoilla vallitseva tilanne, jossa myyjä kykenee määräämään hyödykkeen hinnan hallitsemalla täydellisesti hyödykkeen tarjontaa

monopolistinen kilpailu = epätäydellisen kilpailun muoto; markkinoilla olevat yritykset myyvät toisistaan poikkeavia hyödykkeitä, joiden hinnan ne voivat määrittellä suhteellisen vapaasti

oligopolinen kilpailu = epätäydellisen kilpailun muoto; markkinoilla on vain harvoja keskenään kilpailevia yrityksiä, jotka voivat kukin vaikuttaa hyödykkeiden hinnan määräytymiseen

ostovoimapariteetti = valuuttakurssien laskutapa, joka mittaa kansantalouden rahan arvoa sen perusteella, miten paljon sen valuutalla voi ostaa tavaroita ja palveluja; sen avulla yritetään vertailla maiden välisiä hinta- ja elintasoeroja

patentti = viranomaisten myöntämä yksinoikeus jonkin keksinnön hyödyntämiseen; voimassa korkeintaan 20 vuotta ja vain niissä maissa, joihin patentti on haettu ja saatu

talouspolitiikka = julkisen vallan toimet, joilla yritetään luoda hyvinvointia kansalaisille; tavoitteina esimerkiksi talouskasvun jatkuminen sekä inflaation ja työttömyyden torjunta; tärkeimpiä keinoja raha- ja finanssipolitiikka; talouspolitiikkaa tekevät hallitus, EKP, kunnat ja työmarkkinajärjestöt

taloussuhdanne = kokonaistuotannon kehityksessä tapahtuvaa vaihtelua; yksi taloussuhdanteen jakso pitää sisällään nousu- ja laskusuhdanteen; kestää usein 4–6 vuotta

tulonsiirto = julkisen vallan maksama tuki kuten lapsilisä; taloudessa usein varakkaammat maksavat köyhemmille; tulonsiirtoja saavat pääosin kotitaloudet, mutta myös yritykset

tuotannontekijät = tuotannon tekemiseen käytetty tekijä, jota kutsutaan myös tuotantopanokseksi; tuotannontekijöitä ovat luonnonvarat, reaali-pääoma ja työvoima

viherpesu = yritysten tarve esittää oma toiminta ympäristöystävällisenä